

Р ЖӘНЕ Р' ДЫБЫСТАРЫН АВТОМАТИЗАЦИЯЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Р, Р' дыбысына арналған артикуляциялық жаттығулар

1. «Саңырауқұлақ» - ауызды кең ашып тіл ұшын таңдайға жапсырып ұстап тұру керек.

2. «Баян» - ауызды кең ашып, тіл ұшын таңдайға жапсырып ұстаймыз да ауызды ашып-жабамыз.

3. «Ат шауып келеді» тілді таңдайға жабыстырып баяу, жылдам қағу керек. Тіл асты желбезегін созу. Жаттығуды 10-15 рет қайталау.

Ескерту: автоматизация дыбыс қойылғаннан кейін жүргізіледі, сондықтан дыбыс қате айтылған жағдайда баланың есіне салып, дыбысты жөндеп отыру қажет.

[Р] дыбысын автоматизациялау

1. Буындарды қайталау.

РА – РА – РЫ	РЫ – РЫ – РА	РҰ – РҰ – РО	РҰ – РҰ – РҰ
РА – РЫ – РЫ	РЫ – РА – РА	РҰ – РО – РО	РО – РҰ – РҰ
РА – РЫ – РА	РЫ – РА – РЫ	РО – РҰ – РҰ	РҰ – РҰ – РҰ

2. Буындарды қайталау (егер бала берілген буындар қатарын бірден қайталай алмаса, онда әрбір буынмен жеке жұмыс жасаймыз):

РА – РО – РҰ – РЫ	УР – ЫР – УР – ЫР
РО – РҰ – РА – РЫ	УР – ОР – ЫР – АР
РҰ – РА – РЫ – РО	УР – ЫР – АР – ОР
РЫ – РҰ – РО – РА	ЫР – ҰР – ОР – ҰР
РА – РЫ – РО – РҰ	ҰР – УР – ОР – ЫР
	РҰ – РО – РО – РҰ

3. Буындарды қайтала және сөзді айт (2-3 реттен):

РА

ра – ра – ра – раушан	ра – ра – ра – радио
ра – ра – ра – рахат	ра – ра – ра – Рауан
ра – ра – ра – ара	ра – ра – ра – қара
ра – ра – ра – дара	ра – ра – ра – қора
ра – ра – ра – бұқара	ра – ра – ра – Сара
ра – ра – ра – Сайра	ра – ра – ра – Майра
ра – ра – ра – шара	ра – ра – ра – мұнара
ра – ра – ра – жара	ра – ра – ра – тара

РЫ

ры – ры – ры – сары	ры – ры – ры – тары
ры – ры – ры – ары	

РҰ

ру – ру – ру – рух
ру – ру – ру – рунама
ру – ру – ру – рухани
ру – ру – ру – ару
ру – ру – ру – тору
ру – ру – ру – тұру

РО

ро – ро – ро – роман
ро – ро – ро – ромб
ро – ро – ро – Рома

РҰ

рұ – рұ – рұ – рұқсат

ру – ру – ру – руна
ру – ру – ру – Руслан
ру – ру – ру – румын
ру – ру – ру – бару
ру – ру – ру – құру
ру – ру – ру – бұру

ро – ро – ро – рота
ро – ро – ро – рок

4. Буындарды қайтала және сөзді айт (2-3 реттен):

АР

ар – ар – ар – арқар
ар – ар – ар – арзан
ар – ар – ар – арпа
ар – ар – ар – ардақ
ар – ар – ар – артық
ар – ар – ар – арғымақ
ар – ар – ар – арыс
ар – ар – ар – сардар
ар – ар – ар – қар
ар – ар – ар – нар
ар – ар – ар – қатар
ар – ар – ар – отар
ар – ар – ар – қопар
ар – ар – ар – анар
ар – ар – ар – ақпар
ар – ар – ар – Жұпар
ар – ар – ар – Санжар
ар – ар – ар – Манар
ар – ар – ар – Қодар

ар – ар – ар – Арман
ар – ар – ар – арба
ар – ар – ар – арқа
ар – ар – ар – арнау
ар – ар – ар – Арғын
ар – ар – ар – арасан
ар – ар – ар – арша
ар – ар – ар – бар
ар – ар – ар – жар
ар – ар – ар – шар
ар – ар – ар – сапар
ар – ар – ар – татар
ар – ар – ар – шоқпар
ар – ар – ар – қошқар
ар – ар – ар – ақшақар
ар – ар – ар – Ернар
ар – ар – ар – Жанар
ар – ар – ар – Токтар
ар – ар – ар – тар

ОР

ор – ор – ор – орын
ор – ор – ор – орыс
ор – ор – ор – орақ
ор – ор – ор – орама
ор – ор – ор – орман
ор – ор – ор – тор
ор – ор – ор – қор
ор – ор – ор – сор

ор – ор – ор – орындық
ор – ор – ор – орта
ор – ор – ор – орай
ор – ор – ор – орташа
ор – ор – ор – ортақ
ор – ор – ор – бор
ор – ор – ор – хор
ор – ор – ор – шор

ЫР

ыр – ыр – ыр – ырым

ыр – ыр – ыр – ырыс

ыр – ыр – ыр – қасқыр
ыр – ыр – ыр – жыр
ыр – ыр – ыр – отыр
ыр – ыр – ыр – қыр

қолшатыр

ыр – ыр – ыр – бұдыр
ыр – ыр – ыр – жатыр

ыр – ыр – ыр – тапқыр
ыр – ыр – ыр – сиыр
ыр – ыр – ыр – шатыр
ыр – ыр – ыр –

ыр – ыр – ыр – тақыр
ыр – ыр – ыр – сапыр

ҰР

ұр – ұр – ұр – ұршық
ұр – ұр – ұр – ұрыс
ұр – ұр – ұр – бұр
ұр – ұр – ұр – құр
ұр – ұр – ұр – нұр

ұр – ұр – ұр – ұран
ұр – ұр – ұр – ұрпақ
ұр – ұр – ұр – тұр
ұр – ұр – ұр – сұр
ұр – ұр – ұр – ұрт

5. Тек сөздің басы айтылады, ал бала оған р дыбысын қосып аяқтайды және сөзді толығымен айтады:

	тұр	ша...	хо...
қасқы...			
	шатыр...	арқа...	нұ...
бұ...			

6. Сен баста, ал мен аяқтаймын (бала буындарды айтады, ал ересек қажетті буынға екпін түсіріп, сөйлемді аяқтайды):

Ра – ра – ра – гүлге қонды ара.
Ра – ра – ра – барлығың мұнда қара.
Ры – ры – ры – бананның түсі сары.
Ры – ры – ры – сүтке піскен тары.
Ру – ру – ру – астықты ору.
Ру – ру – ру – мектепке бару.
Ар – ар – ар – сүзіп алды қошқар.
Ар – ар – ар – үйге қарай бар.
Ыр – ыр – ыр – үйге салдық шатыр.
Ыр – ыр – ыр – біздің ағай тапқыр.
Ұр – ұр – ұр – ит байлаулы тұр.
Ұр – ұр – ұр – қасқырдың түсі сұр.

Ескерту: Осы мәтінді бала толық есіне сақтаған кезде, баламен бұл мәтінді рөл алмасу арқылы орындауға болады.

7. Сөздерді қайталап шық және аталған сөздердің ішіндегісінің қайсысы жеуге жарамды қайсысы жарамсыз екендігін ата. Бұл жердегі ең дәмді не екен?

ОРЫНДЫҚ

АЛМҰРТ

АРА

ҚҰМЫРСҚА

ЖҰМЫРТҚА

8. Қайталауға арналған сөздер: арба, раушан, сардар, қарбыз, құмырсқа, ара, радио, орындық, алмұрт, қырғауыл, тырна, қарлығаш, арыстан, жолбарыс, құрақ, шалбар, бұрыш, анар, қырыққабат, картоп, қарағай, шырша, құрт, құрма, шаңсорғыш, теледидар, трамвай, бауырсақ, айран, қарға, морж.

[Р'] дыбысын автоматизациялау

1. Буындарды қайталау.

	РӨ – РӨ – РЕ	РИ – РЕ – РИ	РҮ – РҮ – РӨ	РҮ –
РӨ – РҮ				
	РӨ – РЕ – РИ	РИ – РИ – РЕ	РҮ – РӨ – РӨ	РӨ –
РҮ – РҮ				
	РЕ – РИ – РӨ	РЕ – РИ – РИ	РӨ – РҮ – РҮ	РӨ –
РҮ – РҮ				

2. Буындарды қайталау (егер бала берілген буындар қатарын бірден қайталай алмаса, онда әрбір буынмен жеке жұмыс жасаймыз):

РӨ – РӨ – РҮ – РИ	РИ – РИ – РИ – РИ
РӨ – РИ – РӨ – РИ	РИ – РӨ – РИ – РӨ
РИ – РӨ – РИ – РӨ	РИ – РИ – РӨ – РӨ
РИ – РИ – РӨ – РӨ	РИ – РҮ – РӨ – РҮ
РӨ – РИ – РӨ – РИ	РҮ – РИ – РӨ – РИ

ИР – ӨР – ҮР – ӘР
 ӘР – ҮР – ӨР – ИР
 ӨР – ӘР – ҮР – ЕР
 ЕР – ИР – ҮР – ӨР
 ӨР – ЕР – ӘР – ИР

3. Буындарды қайтала және сөзді айт (2-3 реттен):

РӨ

рә – рә – рә – рәсім	рә – рә – рә – Рәуия
рә – рә – рә – Рәджан	рә – рә – рә – Рәсим
рә – рә – рә – Рәтбек	рә – рә – рә – Рәміз

РЕ

ре – ре – ре – рет	ре – ре – ре – рең
ре – ре – ре – резеңке	ре – ре – ре – Ресей
ре – ре – ре – төре	ре – ре – ре – сөре
ре – ре – ре – мәре	ре – ре – ре – немере
ре – ре – ре – Зере	ре – ре – ре – сүре

РИ

ри – ри – ри – ритм	ри – ри – ри – Ринат
ри – ри – ри – риза	ри – ри – ри – Рига
ри – ри – ри – Рим	ри – ри – ри – Ридер
ри – ри – ри – рия	ри – ри – ри – Рита

рі – рі – рі – елтірі
рі – рі – рі – дәрі
рі – рі – рі – сері
рі – рі – рі – бері

PI

рі – рі – рі – бөрі
рі – рі – рі – пері
рі – рі – рі – тері
рі – рі – рі – кері

рү – рү – рү – Рүстем

PY

рө – рө – рө – рөл

PӨ

4. Буындарды қайтала және сөзді айт (2-3 реттен):

эр – эр – эр – әріп
эр – эр – эр – әрең

ӘP

эр – эр – эр – әркім
эр – эр – эр – әртүрлі

ер – ер – ер – ерен
ер – ер – ер – ерік
ер – ер – ер – ермек
ер – ер – ер – Ертіс
ер – ер – ер – тер
ер – ер – ер – жер
ер – ер – ер – кер
ер – ер – ер – шеңбер
ер – ер – ер – заңгер

EP

ер – ер – ер – ертең
ер – ер – ер – еркін
ер – ер – ер – Ерден
ер – ер – ер – Ерсін
ер – ер – ер – бер
ер – ер – ер – шер
ер – ер – ер – зер
ер – ер – ер – зергер
ер – ер – ер – куәгер

ір – ір – ір – ірімшік
ір – ір – ір – іркіт
ір – ір – ір – бір
ір – ір – ір – кір
ір – ір – ір – сіңір
ір – ір – ір – темір
ір – ір – ір – кемір
ір – ір – ір – сүйір
ір – ір – ір – үтір
ір – ір – ір – бүкір
ір – ір – ір – иір

IP

ір – ір – ір – ірге
ір – ір – ір – ірің
ір – ір – ір – пір
ір – ір – ір – іңір
ір – ір – ір – түбір
ір – ір – ір – көмір
ір – ір – ір – мейір
ір – ір – ір – түйір
ір – ір – ір – көпір
ір – ір – ір – бітір
ір – ір – ір – түсір

өр – өр – өр – өрік
өр – өр – өр – өрмек
өр – өр – өр – өркен
өр – өр – өр – өріс
өр – өр – өр – төр

ӨP

өр – өр – өр – өрт
өр – өр – өр – өрнек
өр – өр – өр – өрім
өр – өр – өр – өрен
өр – өр – өр – мөр

үр – үр – үр – үрдіс
үр – үр – үр – Үргеніш

YP

үр – үр – үр – үркер
үр – үр – үр – сүр

ҮР – ҮР – ҮР – ТҮР

ҮР – ҮР – ҮР – ЖҮР

5. Тек сөздің басы айтылады, ал бала оған р' дыбысын қосып аяқтайды және сөзді толығымен айтады:

	түр	заңге...	тө...
бі...			
	жү...	көмі...	темі...
мө...			

6. Сен баста, ал мен аяқтаймын (бала буындарды айтады, ал ересек қажетті буынға екпін түсіріп, сөйлемді аяқтайды):

Ре – ре – ре – кітап қоятын сөре.

Ре – ре – ре – менің әжем – Зере.

Рі – рі – рі – далада жүр бөрі.

Рі – рі – рі – тезірек кел бері.

Ер – ер – ер – сызайық біз шеңбер.

Ер – ер – ер – менің ағам заңгер.

Ер – ер – ер – жүзік соқты зергер.

Ір – ір – ір – мен ұстадым темір.

Ір – ір – ір – пешке салдым көмір.

Ір – ір – ір – нөлден кейін бір.

Өр – өр – өр – қағазға бас мөр.

Өр – өр – өр – кітапты ашып көр.

Үр – үр – үр – балалар ойнап жүр.

Үр – үр – үр – киімнің жеңін түр.

Ескерту: Осы мәтінді бала толық есіне сақтаған кезде, баламен бұл мәтінді рөл алмасу арқылы орындауға болады.

7. Сөздерді қайталап шық және аталған сөздердің ішіндегісінің қайсысы жеуге жарамды қайсысы жарамсыз екендігін ата. Бұл жердегі ең дәмді не екен?

ӨРІК

ІРІМШІК

КҮРЕК

КӨМІР

ҚИЯР

8. Қайталауға арналған сөздер: рөл, резеңке, кресло, өрік, терезе, кірпі, үйрек, шүрегей, бөлтірік, күркетауық, тәрелке, ірімшік, көгершін, бөрене, бөрік, күрек, керік, өрт сөндіруші, өрмекші, кереге, жүрек, дүрбі, ерін, сүргі, сөре, дәрігер, мөр, компьютер, қияр, көмір, темір, дәптер, дәрі.

ДЫБЫСТАРДЫ ДҰРЫС АЙТАЙЫҚ

Жаңылтпаштар

1. Омартаға балалар барар,
араны,

2. Араға ара түсіп, арашалай алған

Балалар аралар талар.
жалады.

3. Омар ора алар,
Омар ора алмаса,
Орал ора алар.

5. Жол бар,
Жолда өр бар.
Өр бар,
Орға барма,
Өрге бар.

7. Қырық құлып,
Қырық құрық.
Құлып та қырық,
Құрық та қырық.

Арашаламаған аралар алас ұрып

4. Қырсық қисықты
Қисық қырсықты
Қырсық құр қырсықты.

6. Торта қойдым,
Орта қойдым,
Орта қойдым,
Орта қойдым,
Жорта қойдым.

8. Сегіз семіз серке,
Семіз сегіз ерке.
Сегізі де ерке,
Семізі де серке.